

УДК 615.2:547.913

ВИКОРИСТАННЯ ЕФІРНИХ ОЛІЙ В ЕКСТЕМПОРАЛЬНИХ ПРОПИСАХ

Половко Н.П., Світлична Є.І., Кисельова К.Є., Куцянян А.А.

Національний фармацевтичний університет, м.Харків, Україна

Вступ. Ефірні олії володіють цілим спектром фармакологічних властивостей і широко використовуються в медицині та косметології, однак їх застосування в екстемпоральних прописах досить обмежене [4,5].

Мета дослідження. Метою роботи стало встановлення можливостей й перспектив застосування ефірних олій в екстемпоральній рецептурі лікарських та лікувально-косметичних засобів.

Методи дослідження. Методом дослідження був аналіз джерел медичної та фармацевтичної інформації; моніторинг даних літератури і електронних ресурсів; групування та систематизація даних.

Основні результати. За результатами аналізу рецептурних збірників нами встановлено, що незначна кількість рецептурних прописів містить ефірні олії (близько 30 ефірних олій) і призначені вони для лікування різноманітних захворювань та косметичних недоліків [1-3,6]. Найчастіше до складу прописів входять такі ефірні олії: олія чайного дерева, олія герані, евкаліптова, лавандова, анісова олії, олія м'яти перцевої та апельсину. Наведемо ряд прописів:

Бронхіти гострі та хронічні

Rp.: Anaesthesini	2,0	Rp.: Olei Anisi	
Olei Vaselini	90,0	Olei Eucalypti	
Olei Eucalypti	5,0	Sol. Vitamini A oleosae	ana 4,01
Misce.Da.		Olei Persicorum	50,0
Signa: По 5-10 мл на інгаляцію		Misce. Da.	
		Signa: Для інгаляцій	

Рініт гострий та хронічний

Rp.: Olei Jecoris Aselli		Rp.:Mentholi	0,1
Olei Persicorum	ana 10,0	Olei Eucalypti	0,3
Olei Menthae	gtts.П	Olei Vaselini	15,0
Misce. Da.		Misce. Da.	
Signa: По 10 крапель в кожну ноздрю 2 рази на день		Signa: По 15 крапель в кожну ноздрю 2-3 рази на день	

Стоматит. Пародонтоз

Rp.: Phenylis salicylatis	2,0	Rp.:Olei Eucalypti	10,0
Olei Anisi		Mentholi	1,0
Olei Menthae	ana 1,0	Misce. Da.	
Spiritus aethylici 95%	50 ml	Signa: По 15-20 крапель на стакан води для аерозольного зрошення	
Misce. Da.			
Signa: По 5-10 крапель на стакан води для полоскання порожнини роту.			

Свербіж шкіри

Rp.: Olei Eucalypti	2,5	Rp.: Olei Caryophylli	2,0
Talci	5,0	Talci	10,0
Amyli	32,5	Amyli	28,0
Misce, fiat pulvis. Da.		Misce, fiat pulvis. Da.	
Signa: Посипати шкіру обличчя та рук для запобігання укусів		Signa: Присипка для запобігання укусів	

Лікувально-косметичні засоби

Rp.: Camphorae racemicae	2,0	Rp.: Extracti Chamomillae	1,0
Olei Lavandulae	1,0	Olei Hippophaes	5,0
Olei Pini	1,0	Tocopheroli acetatis	0,15
Olei Thymi	1,0	Olei Rosae	0,2
Liquoris Ammonii caustici	10 ml	Cerae flavae	7,0
Tincturae Capsici	ad 50 ml	Olei Butyrospermii	5,0
Misce. Da.		Olei Olivarum	5,0
Signa: Для лікування себорейного дерматиту. Для жирного волосся.		Olei Maydis	ad 100,0
		Misce. Da.	
		Signa: Кольдкрем.	
Rp.: Aethanoli 96%	1	Rp.: Olei Amygdalarum	50,0
ml		Aquae Rosae	35 ml
Olei Olivarum	1,0	Cerae albae	12,5
Olei vegetabilis	100,0	Cetacei	12,5
Olei Hippophaes	1,0	Misce. Da.	
Olei Rosae	1,0	Signa: Крем для масажу.	
Misce. Da.			
Signa: Для догляду за сухим волоссям.			

Ефірні олії володіють широким спектром фармакологічних ефектів і можуть використовуватися в різноманітних галузях медицини. За результатами аналізу літературних джерел нами узагальнено та систематизовано інформацію по фармакологічним ефектам ефірних олій, яку наведено далі.

Анальгетики: ефірні олії, отримані з гвоздичного дерева, евкаліпту, лаванди лікарської, лимонного дерева, м'яти перцевої, розмарину лікарського, чайного дерева.

Антигельмінти: ефірні олії анісу звичайного, бергамоту, гвоздичного дерева, герані, кропу запашного, лимонного дерева, троянди, фенхелю звичайного, чебрецю звичайного.

Антидепресанти: ефірні олії апельсину, бергамоту, герані, жасмину запашного, іланг-ілангу, меліса лікарської, пачулі, троянди, шавлії лікарської.

Антисептики: олії, отримані з аїру тростинового, бергамоту, гіацинту, евкаліпту, кашпутового дерева, камфорного лавру, кедру, коричника цейлонського, лаванди лікарської, лимонного дерева, материнки звичайної,

сѣнни африканської, сосни звичайної, фіалки, цмину італійського, чебрецю звичайного, ялівецю звичайного.

Гіпертензивні: олії чебрецю звичайного, шавлії лікарської.

Гіпотензивні: олії гвоздичного дерева, герані, іланг-ілангу, лаванди лікарської, лимонного дерева, фенхелю звичайного, ялівцю звичайного.

Дезинфікувальні: олії гвоздичного дерева, материнки звичайної, лаванди лікарської, сосни звичайної, чебрецю звичайного, чайного дерева, шавлії лікарської, ялівцю звичайного.

Дезодорувальні: олії герані, кипарису вічнозеленого, коріандру посівного, троянди, сосни звичайної, чайного дерева, шавлії лікарської.

Заспокійливі: олії аїру тростинового, анісу звичайного, арніки гірської, валерани лікарської, ванілі, вербену лікарського, ветіверії індійської, камфорного лавру, материнки звичайної, маку снотворного, лаванди лікарської, санталу, ялини європейської.

Зміцнюють серцево-судинну систему: олії ветіверії індійської, герані, гісопу лікарського, іланг-ілангу, коноплі, лаванди лікарської, м'яти перцевої, розмарину лікарського.

Зміцнюють вегетативну нервову систему: олії васильків справжніх, герані, камфорного лавру, лимонного дерева, м'яти перцевої, розмарину лікарського.

Імуностимулятори: олії анісу звичайного, бергамоту, васильків справжніх, гвоздичного дерева, іланг-ілангу, кипарису вічнозеленого, лаванди лікарської, лайму справжнього, лимонного дерева, сосни звичайної, ялиці.

Кровоспинні: олії кипарису вічнозеленого, лимонного дерева, материнки звичайної, цмину італійського.

Нормалізують коронарний кровообіг: олії анісу звичайного, герані, жасмину запашного, іланг-ілангу, лаванди лікарської, майорану садового, меліси лікарської, м'яти перцевої, троянди.

Нормалізують периферійний кровообіг: олії акації сріблястої, ветіверії індійської, іссопу лікарського, звіробою, лимонного дерева, мирту звичайного, меліси лікарської, розмарину лікарського.

Нормалізують обмін речовин: олії апельсину, герані, грейпфрута, іланг-ілангу, кипарису вічнозеленого, лимонного дерева, мандарину, розмарину лікарського, шавлії лікарської.

Протизапальні: олії акації сріблястої, герані, гіацинту східного, евкаліпту, кедру, корици цейлонського, лаванди лікарської, меліси лікарської, м'яти перцевої, обліпихи, персикового дерева, рицини, сѣнни африканської, троянди, чайного дерева, шавлії лікарської.

Протинабрякові: олії евкаліпту, лаванди лікарської, розмарину лікарського, ялиці.

Протисудомні: олії гвоздичного дерева, ялівцю звичайного.

Ранозагоювальні: олії акації сріблястої, вербену лікарського, евкаліпту, лаванди лікарської, ладанного дерева, персикового дерева, троянди, розмарину лікарського, фіалки, шавлії лікарської.

Спазмолітики: олії валерани лікарської, вербену лікарського, васильків справжніх, гвоздичного дерева, звіробою, імбиру лікарського, каспутового дерева, кипарису вічнозеленого, лимонного дерева, м'яти перцевої, розмарину лікарського.

Стимулюють травлення: олії акації сріблястої, анісу звичайного, апельсину, валеріани лікарської, васильків справжніх, гісопу лікарського, кропу запашного, майорану садового, фенхелю звичайного, ялівцю звичайного.

Стимулюють потенцію: олії апельсину, гвоздичного дерева, жасмину запашного, іланг-ілангу, пачулі, санталу, сосни звичайної.

Стимулюють розумову та фізичну активність: олії апельсину гіркого, бергамоту, гвоздичного дерева, лаванди лікарської, лимонного дерева, м'яти перцевої, ялиці.

Узагальнена інформація по фармакологічним ефектам ефірних олій показує перспективи їх використання при складанні екстемпоральних прописів.

Висновок

Аналіз літературних джерел дав можливість узагальнити інформацію про використання ефірних олій в складі екстемпоральних лікарських та лікувально-косметичних засобів та показав перспективи для їх подальшого використання.

Список літератури

1. Авторські прописи: фармацевтичний довідник / автори-упорядники : Л. В. Бокшан, Р. Д. Ковзан, Р. І. Дячишин, П. В. Олійник. – Львів : Медицина світу, 2002. – 208 с.
2. Екстемпоральні засоби для терапії хвороб шкіри : навч. посіб. для студентів медичних та фармацевтичних вузів/ Половко Н.П., Вишневська Л.І., Ковальова Т.М. та інші. - Х.: Вид-во НФаУ, 2016. – 97.
3. Индивидуальная рецептура в косметологии и аромологии : учеб. пособие / А. Г. Башура, С. В. Андреева, Т. В. Мартынюк, И. И. Баранова. – Х. : Синтекс, 2008. – 272 с.
4. Основи практичної аромології /Глушко С.М. Баранова І.І. Малишко Л.М. та інші, всього 8 осіб// Навчальний посібник, «Прапор», 1999. – 160 с.
5. Пономарева Е.И. Применение эфирных масел в фармации/ Е.И.Пономарева, Е.И.Молохова, А.К. Холлов // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 4.
6. Справочник экстемпоральной рецептуры / Под ред. А. И. Тихонова. – К.: МОРИОН, 1999. – 496 с.